

Vyhlášení Slovenského štátu

Ze stenoprotokolu Sněmu Slovenské krajiny z 14. 3. 1939

(<https://www.psp.cz/eknih/1939ssr/stenprot/001schuz/s001001.htm>)

Poslanec dr. Tiso: Slávny Snem ! Po vzrušujúcich udalostiach minulého týždňa v Bratislave a po Slovensku sa odohravších, v noci zo dňa 12. marca na 13. marca bolo mi doručené pozvanie pána ríšskeho kancelára Adolfa Hitlera, ktorý ma volal do Berlína na návštevu. Dostanúc toto pozvanie v noci ihneď som sa odobral do Bratislavy, aby sme sa o veciach poradili. V Bratislave po porade s našimi tu sa nachádzajúcimi činiteľmi a s tými, ktorých sme tu mohli nachytro pozvať, rozhodli sme sa o tomto pozvaní tak, ako to záujem vyžadoval, t. j., že do Berlína odcestujem. Na základe tohoto rozhodnutia vybral som sa do Berlína, kde sme došli v pondelok v podvečer.

Referujem o tejto veci dosť dopodrobna, referujem bez rečníckeho pathosu, sucho, aby som zachytil všetky tie historické udalosti a všetky tie momenty, ktoré pri našom terajšom rozhodovaní do úvahy prichádzať majú. V Berlíne prijatý som bol so všetkými poctami suverénnej hlavy slobodného štátu. (Potlesk.) Hneď po príchode bol som prijatý na audiencii ríšskym ministrom zahraničných vecí, šľachticom von Ribbentropom. Budem sa snažiť podľa značiek, ktoré som si v rozhovore s ním naznačil, aspoň úryvkovite reprodukovat obsah tohoto rozhovoru. Pán minister zahraničných vecí von Ribbentrop hneď nadviazal na naše rozhovory, ktoré sme mali spoločne v Mníchove a vo Viedni v októbri a poznamenal pritom, že je si dobre vedomý toho, že viedenské rozhodnutie nechalo v nás i nejaké trpké spomienky, že napriek všetkej dobrej vôli z jeho strany, aby sme udržali Košice, Košice padly a musely byť odstúpené Maďarom. Ale poznamenal, že Nemecko, čo mohu urobiť v prospech a v záujme Slovenska, že to urobilo a keby bol býval lepšie informovaný o slovenskom národe, isteže by sa boli vynasnažili v jeho prospech ešte viac urobiť. Bohužial, vy ste - pokračoval pán minister von Ribbentrop - neboli známi vo svete a tie informácie, čo sme mali o Vás, byly kusé. Robil som, čo som mohol na základe tých posledných dojmov, ktoré som získal a potom, myslím, uznáte, že zástoj môj niesol sa voči Vám tónom kladným. Od vtedy časy sa mňajú. Samému pánu ministrovi Chvalkovskému sme opätovne povedali, že v Čechách vládne i naďalej Benešov duch, zdôraznili sme mu to všetko do dôslednosti a upozornili sme ho, že mníchovská dohoda nie na to bola robená, aby Benešov duch ďalej žil a vládnu, ale že robili sme to, čo sme robili v Mníchove, v tej nádeji, že sa riadnou cestou vybaví likvidovanie benešovského ducha. No, v poslednej dobe musíme konštatovať tri udalosti, ktoré sú, ako nejaké zakliate kamene, priložené tak, že ich nebolo možno zamedziť. Je tu po prvé vojenská diktatúra, nastolená v Karpatskej Ukrajine, ktorá nasvedčuje, že ten Benešov duch, ten starý režim nijako nemieni zlikvidovať, ale že si mieni svoje pozície ešte viac posilniť. Ku tomuto sa pridružil bratislavský puč, ktorý dokazuje, že starý režim chce sa znovu usadiť, svoj základ postaviť a svoju politickú moc uplatniť a takýmto spôsobom splniť tie nádeje, v ktorých sa ten starý duch kochá. K týmto dvom bodom musíme konštatovať i zachádzanie s našimi menšinami v českých krajinách, ktoré zachádzanie nemôžeme len tak bez slova nechať a ktoré zachádzanie je dôkazom toho, že starý duch vládne, že nevymiera a drží sa krčovite nádejí, že príde zase k veslu.

Vládu slovenskú, ktorá bola menovaná posledne, neuznávame. Za legálnu vládu jedine držíme tú, ktorej Snem 23. februára odhlasoval jednohlasne dôveru, ktorá vládne i dnes je pre nás zákonitou predstaviteľkou slovenského národa. Opatrenie prezidenta republiky bolo proti ústavné. Naši právnici preskúmali presne nielen ústavný zákon, ale aj zmocňovací zákon a presvedčili sa, že prezident republiky nemal nijakého práva bez odhlasovania nedôvery Snemom vládu pozbaviť. To, čo sa dialo potom ďalej

pod vojenskou ochranou, to nasvedčuje, že ten starý duch sa cíti už dosť silný. Udalosti sa rútiť rýchlym tempom napred a nemôžeme povedať, že čo všetko môže to vyvolať, jestli sa Slováci dostatočne a rýchlo neosvedčia, že sa nestotožňujú s týmto režimom, že sa nestotožňujú s českým národom. Nechcem byť prorokom, ale každý si domyslí, že týmto tempom sa rútiace udalosti môžu vyvolať situáciu takú, aká bola v Mníchove, že sme Vás dostatočne neznali a preto a pre sme Vás traktovali ako Čechoslovákov, lebo veď bývate v jednom štáte a my hľadáme na štát ako na jednotku. My nemôžeme proti nikomu viesť vojnu, že drží slovenské územie v moci, to sa nás netýka, to sa týka Vás, my sme nie na to povolání, aby sme namiesto Vás išli vyhadzovať toho, kto by sa vrátil na Slovenské územie. Vieme, že Slováci sú pokojamilovný a pracovitý národ. Konštatujem, máme doklady o Vás, že chcete s nami dobre žiť a to vítame a kvitujeme vďačne.

Po tomto rozhovore ja som si dovoľil poznámku, v ktorej poznámke usiloval som sa vychytiť práve ten najhlbší smysel celej tej argumentácie a upozornil som na vládne vyhlásenie, odznelé práve v tomto Sneme dňa 21. februára t. r., v ktorom som poznamenal, že vládne vyhlásenie bolo založené na vete: Slovenský národ buduje si svoj štát, buduje si svoj nový štát, buduje si svoj slovenský štát. Dôkazom toho je, že slovenský nacionalizmus žije, slovenské nacionálne povedomie že pracuje, organizuje si svoju službu štátu, aby takto dokázal, že chce svojský žiť podľa toho princípu, ktorý je dnes svetovým motom: národnosť. Prehlásil som ďalej čo sa týka nášho spolunažívania s Čechmi, čo som nemeckým činiteľom dosiaľ niekoľkokrát prehlásil, že iniciatívne my nikdy nedáme impulz k tomu, aby bola republika likvidovaná, ale jestli budeme vidieť, že beh udalostí sa bude vyvíjať tak, že to bude prospešnejšie, budeme si pokladať za povinnosť voliť vhodnú chvíľu, aby sme sa odtrhli. Držel som to za potrebné, aby som to nemeckým činiteľom znovu zdôraznil a zdôraznil som to znovu. Na to mi bolo poznamenané, že prečo táto váhavosť. Ja som poznamenal, že nie pre nedostatok svojho nacionálneho cítenia, nie pre nedostatok vôle, akoby sme my nechceli svojský štát mať, ale s poukazom na malú vyškolenosť nášho ľudu, ktorá malá vyškolenosť by začiatky nášho štátneho života nechcela dostatočne - povedal by som - odosobniť poťažne od udalostí odlúčiť a trpkosť by znášala a výčitky by nám robila naša politická vospolnosť, - keby z toho vyplývajúce počiatkové prekážky a ťažkosti musela znášať - že preto sú tie ťažkosti, že sme to spravili. Ale keď náš ľud bude vedieť, že udalosti sa rútili tak, že jediné východisko bude to, aby sme sa osamostatnili, vtedy si každý Slováč prítiahne remeň, uskromní sa a bude vedieť snášať i menšie výhody a povie si, že nebolo možno ináč robiť.

Dostal som plné uznanie a pochopenie tohoto nášho stanoviska. Potom stalo sa to, aby som z úst najpovolanejšieho, teda z úst samého Führera počul, aké sú plány nemeckej ríše na tomto poli a aby sa vedel podľa toho slovenský národ prispôbiť. Na to pán zahraničný minister von Ribbentrop povedal, že ďalej nejde hovoriť, že ďalšie počujem čoskoro z povolaných úst. Týmto bol náš rozhovor so zahraničným ministrom von Ribbentropom skončený.

Za krátky čas boli sme predvedení k pánu ríšskemu kancelárovi Adolfovi Hitlerovi, v nových sieňach ríšskeho kancelárstva, kde opätovne čestná rota vzdala poctu a kde sa nám dostalo plného oficiálneho a slávnostného prijatia, ako to pri takýchto príležitostiach býva. Po prijatí pri samom rozhovore mimo mňa a kolegu dr. Ďurčanského prítomní boli dvaja generáli a ešte dvaja diplomati, takže naše prijatie išlo v rámci úradnom a slávnostnom. Pán ríšsky kancelár začal rozhovor týmto: Ich habe mir erlaubt. Sie zu bitten, dass Sie zu mir kommen, um mit Ihnen die Klärung der Situation zu besprechen.

Po tomto preslove začal októbrovými udalosťami, ktoré októbrové udalosti vylíčil v tom smysle, že "riešil som vtedy nastolený problém s nádejou, že pri dobrornyselnom postupe a pri loyálnom postupe voči Čechom upevním nádej, že oni v tom teritoriu, ako budú nechaní, zmenia svoj systém a že

nebudeme mať žiadnych trpkých skúseností vzájomných. Nestalo sa tak, máme nové skúsenosti a komplikácie a tieto komplikácie sú nielen medzi nami, susedmi, ale tieto vynášajú sa odtiaľ i do sveta. My sme nechceli krv prelievať a nechceli sme cudzích asimilovať. My nechceli sme krv prelievať a nedovolíme krv prelievať ani v budúcnosti. Nemecký národ má svoj Wirtschaftsraum a v tomto nesmie mu nikto prekážať. Musím ale konštatovať, že Nemci sú odstrkovaní v Čechách, kde sa viac a viac prejavuje nádej, že sa to všetko zmení, že sa vráti starý režim. Táto nádej stále soslňuje a prejavuje sa mnohokrát spôsobom nekvalifikovaným. Vymýšľajú sa problémy, zahraničné plány a nastolujú sa otázky, ktoré nemajú s naším životom nič spoločného, len preto, aby budily nádej, že príde doba, že sa to všetko zvrtnie a my zas prídeme k starému režimu a moci. No, v Európe viac ohnisko vojny nepotrebujeme a nedovolíme. Takéto ohnisko vojny sa nechá rozhádzať, rozmetáme ho, aby ani stopy z neho neostalo. V Prahe si myslia a plánujú, že vytúžia svoju nadvládu. Sem smeruje i to, čo sa stalo v Brne. Tí Nemci tam hovoria, že si to nedajú ľúbiť, čo Česi robia, Česi zase sa tu odvolávajú na rozvratné živly, takže to tu stále vrie, ohrozuje pokoj a poriadok a tým i Európa je ohrozená a ja nedovolím ohrožovať mier Európy."

Tento úsek reči odznel ako výraz sklamaní sa v Čechoch, sklamaní sa v tých nádejách, ktoré sa kládli v nich po mníchovskom rozhodnutí. Humánne zachádzanie s Čechmi v Mníchove dalo im odvahu takto zariadiť svoj postup.

Prichádzal teraz druhý úsek, ktorý sa týkal nás. Sklamal som sa nielen v Čechoch, ale i v Slovákoch, pokračoval pán ríšsky kancelár. Priznávam, neznal som tento problém v bývalej republike. Nezaoberal som sa týmto problémom, iba naši viedenský páni mi ho koľko-toľko vysvetlili a na základe týchto vysvetliviek, len náhodilých a príležitostných, nadobudol som si presvedčenie, že slovenský národ chce žiť, že národne bojuje a preto som sa ho zastal, hoci - ako som povedal - nepoznal som bližšie tento problém, len na základe tých kusých informácií, ktoré som náhodile dostal. Bez tohoto zastania bolo by to ináč dopadlo s Vami. Znepriatelil som si Maďarov pre Vás, ktorým som povedal, že: Vy nemôžete mať žiadneho nároku na Slovákov, na územie nimi obývané, iba že by sa plebiscitom osvedčili, že chcú patriť k Vám. Nakoľko sa ale hlásia k svojskému životu, za ten sa osvedčujú, nemôžete si robiť na nich nárok. Nahnevali sa za toto maďarský páni. Idem za princípom ďalej a teraz vidím, že i v Bratislave vládne starý duch. Nastolená vláda je toho dôkazom. My nechceme Slovákov, ale nebudeme sa ich zastávať, jestli oni dostatočne neprejavia, že chcú žiť svojim samostatným životom, do všetkých konzekvencií. A pri žiadnej príležitosti nepovieme Maďarom, že nepatria k nim, k Maďarom, že nemám záujem, že je to vec Slovákov.

Vycítil som, že tu je ten koreň, tu s tými Maďarmi a že tu je to nebezpečenstvo.

Potom prečítal mi pán ríšsky kancelár zprávu Maďarskú, že Maďari sa usilujú obsadiť po tieto dni slovenské územie. A proti tomu treba sa osvedčiť. "Aber blitzschnell" treba sa osvedčiť. Toto osvedčenie dať patričným činiteľom na vedomie, že slovenský národ má svoj štát, má svoje územie a preto treba zabrániť tomu, aby ktokoľvek si mohol nárokovať prístup na slovenské územie a na slovenské obyvateľstvo. Niet času na vyčkávanie, nie dni, ale hodiny rozhodujú a preto - použil zas slova - "blitzschnell" riešime a rozriešime otázku tak, ako to nemecký záujem v Európe vyžaduje. Nebudem si viac voči nikomu a k vôli nikomu znepriateľovať druhých, budem si brániť len svojich, podľa toho princípu "Volkstum". Ale kto podľa svojho národného charakteru žiť chce, ten padá do ochrany tohoto princípu. O tom sa máte rozhodnúť, ako som povedal "blitzschnell"

Po tomto výklade dovolil son si pár slov pánu ríšskemu kancelárovi povedať, v duchu asi tom že: pod dojmi tejto reči, odpustíte, že Vám nič konkrétneho nepoviem, iba Vás uisťujem, že sa v slovenskom národe nikdy nesklamete a že Vám slovenský národ nedá príčinu, aby ste mali a mohli ľutovať to, čo ste za slovenský národ vykonali, za čo sme Vám vďační.

Toto bol asi podsatný a vecný, v krátkosti uvedený obsah týchto našich hovorov. Potom sme sa rozlúčili a odovzdali sme vec patričným referentom k prejednávaniu, čo trvalo až do 2 hodiny v noci, takže sme na sľúbený čas o 12 hod. v noci nemohli prísť.

Slávny Snem! Skladám tu pred Snem sucho shrnutý materiál mojej berlínskej návštevy, ktorý ste tu vypočuli a prosím Vás uvažujte, rozhodujte. (Potlesk).

Predseda dr. Sokol (zvoní): Schôdzku prerušujem na 15 minút.

(Schôdzka prerušená o 11. hod. 15 min., znovu otvorená o 12 hod. 6 min.).

Predseda dr. Sokol (zvoní): Otváram znovu prerušenú schôdzku Snemu a zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Vypočuli ste prejav predsedu vlády Karola Sidora a referát pána poslanca dr. Jozefa Tisu o jeho rozhovore s pánom ríšskym kancelárom Adolfom Hitlerom a ríšskym ministrom zahraničných vecí von Ribbentropom.

Teraz máme rozhodnúť hlasovaním o tom, či Snem Slovenskej krajiny je za samostatný slovenský štát, alebo nie.

Budeme hlasovať povstaním. Kto súhlasí s tým, aby vyhlásený bol samostatný slovenský štát, nech vstane.

(Deje sa o 12 hod. 7 min. 30 sek.).

Predseda dr. Sokol (zvoní): Zisťujem, že Snem Slovenskej krajiny ako jediný kompetentný orgán politickej vôle suverenného slovenského národa usniesol sa, že je za samostatný slovenský štát. (Potlesk.)

Všetci prítomní povstávajú a spievajú hymnu "Hej, Slováci".

Predseda dr. Sokol: Schôdzku prerušujem na 15 minút.

(Schôdzka prerušená o 12 hod. 9 min., znovu otvorená o 12 hod. 37 min.)

Predseda dr. Sokol (zvoní): Otváram prerušenú schôdzku Snemu a schôdzku vyhlasujem za verejnú. Navrhujem, aby Snem prijal tento zákon (číta):

Zákon zo dňa 14. marca 1939 o samostatnom Slovenskom štáte:

Slovenský Snem usniesol sa na tomto zákone:

1.

Slovenská krajina vyhlasuje sa za samostatný a neodvislý Slovenský štát. (Potlesk). Snem Slovenskej krajiny pretvára sa na zákonodarný snem Slovenského štátu. (Potlesk).

2.

Až do vydania ústavy Slovenského štátu celá vládna a výkonná moc je v rukách vlády, ktorú menuje predsedníctvo Snemu (Potlesk).

3.

Všetky doterajšie zákony, nariadenia a opatrenia ostávajú v platnosti so zmenami, ktoré vyplývajú z ducha samostatnosti Slovenského štátu.

4.

Vláda sa splňomocňuje, aby cestou nariadenia vykonávala všetko, čo je v prechodnom čase potrebné na udržanie poriadku a na zabezpečenie záujmov Slovenského štátu.

5.

Zákon tento nadobúda účinnosti dnešným dňom a splní ho vláda.